

ČR–Ministerstvo obrany

Vojenský historický ústav Praha

Praha 5. února 2026

Mgr. Marek Vlasák

Ředitel legislativního a právního odboru

Praha

Stanovisko k návrhu na vydání zákona o zemských znacích a vlajkách

Obecné připomínky:

Zákon má retroaktivní účinky – nelze zpětně uzákonit znaky územně správních celků „zemí“, které již neexistují. Pokud by předkladatelé chtěli tyto znaky zavést do současného českého práva, tak by museli výslovně recipovat znaková privilegia, kterými tyto země své znaky obdržely. Tento postup je redundantní, neboť se obecně přijímá právní domněnka, že stará privilegia i nadále platí, pokud je jiný zákon nezruší.

Návrh zákona do českého práva nově zavádí v současnosti neexistující územně správní celek "země".

Naopak politické územně správní celky mají znak a přesně vymezené teritorium. Pokud někdo hovoří o jakémkoliv historickém znaku, jde o znak určitého, v minulosti existujícího územně správního celku. Například země koruny české, zmíněné v ústavě byly územně správní celky království české, markrabství moravské a slezská knížetství. Stejně tak byla územně správním celkem republika československá, též zmíněná v preambuli ústavy.

Vzhledem k ústavně zaručené svobodě slova, lze i dnes používat historické znaky podle tehdy platných právních aktů, kterými dané územně správní celky získaly svůj znak. Samozřejmě pokud výslovně neodporují nyní platným zákonům a neobsahují například symboly nacismu. Kodifikací nového znaku, i když nazývaného „historický“, se implikuje vytvoření nového územně správního celku s jasně vymezenými hranicemi.

Konkrétní připomínky:

§ 1, odst. 1; §2, odst. 1; §3, odst.1

Tvar štítu v heraldice nelze kodifikovat. Jeho tvar závisí na výtvarném provedení konkrétního vyobrazení znaku. Štít, který se požívá při vyobrazeních znaků, je pouze příklad jednoho z užití znaku. Anglický termín "coat of arms" je daleko přesnější. Heraldika určuje například barvu přikryvadla na helmě, barvu pláště jezce i koně a v moderní době třeba směrovek letadel. Na takto zbarvené ploše jsou pak rozmístěny figury. Štít se pro zobrazení znaku v erbovnících užívá, protože je něm obvykle figura o samotě a jde tak o názorné zobrazení i pro negramotné rytíře. Ve všech třech zmíněných odstavcích doporučujeme vypustit slovo "francouzský".

Navíc nelze z výše uvedených důvodů odlišit navrhovaný znak „Čech“ od kodifikovaného malého státního znaku a návrh zákona je tak v kolizi s platným zákonem o státních symbolech.

§ 1, odst. 1; §2, odst. 1; §3, odst.1

V heraldice je závazný slovní popis znaku. Konkrétní výtvarné provedení znaku nelze v heraldice kodifikovat. Pokud by tomu tak bylo, pak by například ani kamenné nepolychromované vyobrazení státního znaku nebylo podle zákona státním znakem, protože neodpovídá vyobrazení v příloze zákona, a nepožívalo by ochrany podle zákona o státních symbolech. Ani zákon o státních symbolech proto neuvádí zobrazení znaku ve své příloze jako závazné.

Proto je nevhodné uvádět závazný vzhled znaků v příloze zákona. Jde totiž pouze o příklad, jak může zobrazení daného znaku vypadat. Ve všech zmíněných odstavcích doporučujeme znění poslední věty: "Příklad vyobrazení znaku je v příloze zákona."

§ 1, odst. 2; §2, odst. 2; §3, odst.2

Předkladatelé přestávají používat označení tinktur kovů "zlatá" a "stříbrná" a místo toho píše "žlutá" a bílá". Použití heraldické terminologie ve vexilologii je nejen přípustné, ale v případě v návrhu použitých tzv. heraldických vlajek je dokonce žádoucí. V heraldice a vexilologii se zlatá může vyobrazit také žlutou nebo tečkovanou plochou a stříbrná také bílou nebo prázdnou plochou. Opět podle možností konkrétní výtvarné techniky vyobrazení znaku (tisk, výšivka, plastika...). Ve všech zmíněných odstavcích by se musela slova "bílý" nahradit slovem "stříbrný" a žlutý slovem "zlatý" a jejich mluvnickými tvary.

Navrhovatelé zákona v popisu vlajek neuvedli poměr stran listu a neřeší ani vzhled rubu vlajky. V případě tzv. heraldických vlajek, použitých v návrhu zákona, je zapotřebí uvést, zda figura na rubu hledí k žerdi, jak je obvyklé, anebo zda figura na rubu hledí stejným směrem jako figura na lici.

§1, odst. 2

Tento paragraf zavádí ahistorickou vlajku Čech. Vlajky se ve vexilologii tvoří převzetím tinktury štítu znaku do spodního pruhu vlajky a převzetím tinktury figury znaku do horního pruhu vlajky. Historická vlajka Čech je stejná, jako současná polská vlajka, tedy spodní polovina červená a horní polovina stříbrná. Pod touto vlajkou mimo jiné vítězily československé legie v první světové válce. A krátce byla taková vlajka také kodifikována jako vlajka České republiky v rámci ČSFR v letech 1990-1992.

§2, odst. 2

Tento paragraf zavádí ahistorickou vlajku Moravy. Vexilologicky správná, avšak nikdy nepoužívaná vlajka Moravy by měla být v dolní polovině modrá a v horní polovině stříbrno-červeně šachovaná.

§3, odst.2

Tento paragraf zavádí ahistorickou vlajku Českého Slezska. Vexilologicky správná vlajka by měla být v dolní polovině zlatá a v horní polovině černá.

§2, odstavec 3

Tento paragraf zavádí možnost užívat moravskou stříbrno-červeně šachovanou orlici ve variantě zlato-červeně šachované orlice. Jde o zavedení ahistorického znaku, „usurpovaného“ zejména v devatenáctém století moravskými Němci. Zlato-červeně šachovaná moravská orlice nepatří k dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, o kterých hovoří preambule ústavy České republiky, na kterou se předkladatelé zákona odvolávají. V tomto srovnání je stříbrno-červeně šachovaná orlice v souvislosti s moravskou historií daleko vhodnější. Pro podrobnosti odkazujeme na článek „K 550 letům erbovní listiny císaře Františka III pro moravské stavy“ RNDr. Františka Píchy z roku 2013, a na článek „Historie, moravské barvy a moravská vlajka“ z roku 2013 od PhDr. Ivana Štarhy, člena expertní skupiny podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Preambule; §3 a Příloha zákona

V návrhu zákona se hovoří o Slezsku čímž návrh právně kodifikuje nárok České republiky na celé historické území Slezska. V současnosti je většina historického území Slezska nedílnou součástí území Polské republiky. Zákon tak, jak je formulován, by přinesl závažné mezinárodní politické komplikace. Namísto o "Slezsku" by měl navrhovaný zákon hovořit přinejmenším pouze o "Českém Slezsku".

Příloha zákona, "znak Čech"

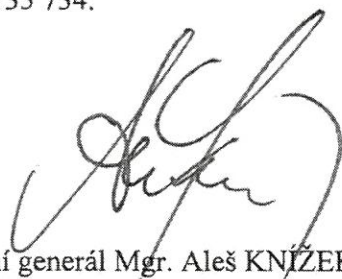
V heraldice platí princip, že ve výtvarném zobrazení znaku figura co možná nejvíce vyplňuje plochu štítu. Zobrazený "znak Čech" tento princip porušuje. Figura znaku, vyobrazená v příloze, by byla správně zobrazena, pokud by štít znaku byl gotický. V případě francouzského štítu by měl být český lev rozkročený do obou dolních rohů štítu, jak byl používán například na mincích první Československé republiky.

Závěr

Zákon v navržené podobě, zavádí do českého práva nový územně správní celek „země“. Zbytečně upravuje užívání historických znaků, jehož platná právní úprava je v ČR dostačující, je v rozporu s pravidly heraldiky a vexilologie a není v souladu s právním řádem ČR.

Jako kontaktní osobu za Vojenský historický ústav Praha, pro případné dotazy, určuji svého zástupce Mgr. Jana Mareše – Mares.Jan@mo.gov.cz, 602 135 734.

V dokonalé úctě

brigádní generál Mgr. Aleš KNÍŽEK
ředitel

